

Globálne vzdelávanie a práca s mládežou

Metodická príručka k témam jedlo, migrácia a médiá

Obsah

PREDSLOV	2
<i>Partneri projektu</i>	3
<i>Globálne vzdelávanie v Európe</i>	5
JEDLO	
<i>Hladná Planéta</i>	5
<i>Vychutnaj si jedlo! Moje spojenie s jedlom</i>	16
<i>Sídlo firmy vs. prísady</i>	20
MIGRÁCIA	
<i>Jazykové portréty</i>	22
<i>Životný risk</i>	24
MÉDIÁ	
<i>Moc medzi riadkami</i>	29
ZOBRAZENIA	
<i>Hrajme sa so zápalkami</i>	32
<i>Rad</i>	34

Predslov

Žijeme v rýchlo sa meniacom svete. Globálne prepojenia nám otvárajú nové príležitosti, no prinášajú tiež množstvo výziev. V každodennom živote využívame produkty z celého sveta, na ktorých sme často závislí. Hoci si to niekedy neuvedomujeme, na tieto výhody sa viaže aj zodpovednosť voči ľuďom a životnému prostrediu v iných krajinách.

- Čo to obnáša byť svetovým občanom?
- Čo môžeme spraviť, aby sa sen o globálnej spravodlivosti a prosperite stal skutočnosťou?
- Ako môžu pracovníci s mládežou prispieť k diskusii o globálnych témach a akú podporu k tomu potrebujú?

Tieto a mnohé ďalšie otázky sme si kládli v rámci medzinárodného projektu Aktívne občianstvo s globálnym rozmerom. Jedným z našich stanovených cieľov bolo obohatiť vzdelávaciu ponuku, ktorá prepája globálne vzdelávanie a prácu s mládežou. Rozhodli sme sa podporiť pracovníkov s mládežou, ktorí sa zaujímajú o globálne témy, aby nabrali odvahu a zlepšili si svoje zručnosti tieto témy reflektovať a otvárať ich v svojich aktivitách s mladými.

Myslíme si, že nie je potrebné, aby sa pracovníci s mládežou cítili byť odborníkmi v daných témach na to, aby ich s mladými otvárali a motivovali ich k hľadaniu spôsobov, ako každý z nás môže žiť udržateľnejšie. Nemusia byť v pozícii múdrych učiteľov s množstvom vedomostí, môžu byť skôr podporovateľmi mladých na ceste hľadania riešení pre globálny svet.

Príručka *Globálne vzdelávanie a práca s mládežou* (v angličtine *Global Education and Youth Work, Toolkit for food, migration and media topics*) obsahuje v origináli 21 aktivít, ktoré sa viažu na témy jedlo, migrácia, médiá a využívanie vizuálnych materiálov.

Osem z nich sme sa rozhodli preložiť do slovenského jazyka. Ide o aktivity, ktoré sú ľahko realizovateľné a ideálne pre každého, kto uprednostňuje malé praktické kroky pred posúvaním informácií vo veľmi komplexnej a teoretickej rovine.

Veríme, že táto príručka bude inšpiráciou a kreatívnym nakopnutím pre pracovníkov s mládežou, ktorí chcú byť súčasťou zmeny. Želáme vám veľa zábavy a nové zručnosti, ktoré vám umožnia meniť svet.

Za projektový tím, slovenská koordinátorka

Katarína Karcolová
Človek v ohrození

Partneri projektu

CIES Onlus

Centrum pre Rozvojové vzdelávanie a informácie je nezisková organizácia, ktorej cieľom je šíriť hodnoty solidarity a spolupráce na národnej aj medzinárodnej úrovni. CIES je jedným zo zakladajúcich členov talianskej platformy Vzdelávanie ku globálnemu občianstvu.

Práca CIES stavia na medzidisciplinárnom a medzikultúrnom prístupe, kooperatívnom vzdelávaní a interakcii.

V roku 2010 otvorili mládežnícke centrum Matemù pre mladých ľudí z rôznych kultúr, ktorých spája umenie. Je to miesto pre sociálnu mediáciu, kde integrácia, spoločné fungovanie a propagácia spoločného blaha prebieha denno denne, a najmä využívaním umeleckých metód, počúvania sa, kreativity a nenásilného riešenia konfliktov.

www.cies.it

Človek v ohrození

Nezisková organizácia postavená na hodnotách humanizmu, slobody, rovnosti a solidarity, s cieľom pomáhať pri vytváraní otvorenej, informovanej a angažovanej spoločnosti, zodpovednej k problémom doma i v zahraničí.

Od roku 2004 vzdeláva slovenských učiteľov i študentov, vytvára metodiky a učebné materiály. Cieľom globálno-vzdelávacích aktivít je naučiť mladých ľudí lepšie porozumieť sebe a svetu, ktorý sa rýchlo mení a globalizuje, a podporiť ich v tom, aby sa aktívne podieľali na pozitívnych zmenách.

ČVO spravuje internetovú stránku www.globalnevezdelavanie.sk, kde pravidelne publikuje zaujímavé aktuality a články o globálnych témach, ktoré sa týkajú každého z nás. Tiež je zdrojom veľkého množstva voľne stiahnuteľných metodických príručiek a iných materiálov.

www.clovekvohrozeni.sk/about-us/

www.globalnevezdelavanie.sk (only in Slovak language)

MTÜ Mondo

Estónska organizácia pôsobí v oblasti rozvojovej spolupráce, globálneho vzdelávania a humanitárnej pomoci. Spolupracuje s viac než sto školami a mládežníckymi centrami. Globálno-vzdelávacie centrum, ktoré patrí pod Mondo, obsahuje filmotéku s viac ako 160 dokumentárnymi filmami a knižnicu so vzdelávacími materiálmi, ktoré ponúka školám zadarmo.

Organizácia sa v oblasti globálneho vzdelávania snaží o zvýšenie povedomia o výzvach globalizácie, ako aj o podporu tolerancie, rešpektovania ľudských práv a solidarity s ľuďmi, ktorí žijú v chudobnejších regiónoch sveta.

www.mondo.org.ee

Organizáciu, ktorá vznikla v roku 1980, tvoria regionálne kancelárie po celom Rakúsku, vrátane piatich knižníc so vzdelávacími materiálmi. V oblasti globálneho vzdelávania je známa nielen na národnej, ale aj na medzinárodnej úrovni.

Südwind lobuje za práva férových pracovných podmienok v odevnom a obuvníckom priemysle, na plantážach, kde sa pestuje kakao, káva a v IT priemysle. Südwind presadzuje environmentálny, ekonomický a sociálny udržateľný rozvoj a realizuje kampane na znižovanie rozdielov medzi globálnym Severom a Juhom. Medzi ich aktivity patrí aj advokácia za udržateľný rozvoj a sociálnu spravodlivosť.

www.suedwind-agentur.at

Globálne vzdelávanie v Európe

Globálne vzdelávanie je v Európe prítomné od sedemdesiatych rokov dvadsiateho storočia. V strednej Európe sa tento termín používa až od deväťdesiatych rokov. V našom kontexte je možné sa stretnúť aj s termínom globálne rozvojové vzdelávanie.

V roku 2002 sa uskutočnila celoeurópska konferencia v Maastrichte, ktorá stanovila stratégie, politiky a perspektívy globálneho vzdelávania. Zástupcovia vlád, parlamentov, miestnych a regionálnych autorít i neziskového sektora z krajín v Rade Európy na nej zadefinovali globálne vzdelávanie ako:

- učenie, ktoré ľuďom pomáha vidieť a pochopiť podstatu dnešného sveta, a zároveň ich povzbudzuje, aby do neho priniesli viac spravodlivosti, rovnosti a ľudské práva pre všetkých.

Globálne vzdelávanie zahŕňa rozvojové vzdelávanie, vzdelávanie k ľudským právam, vzdelávanie k udržateľnosti, mierové vzdelávanie a prevenciu konfliktov, medzikultúrne vzdelávanie, a je globálnym rozmerom k vzdelávaniu k občianstvu. Na začleňovanie globálneho vzdelávania do vzdelávacích štruktúr na Slovensku bola prijatá **Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 – 2016**.

Ďalšie medzinárodné dokumenty v anglickom jazyku:

Global Education Guidelines – a handbook to help educators understand and implement global education (Council of Europe, 2008)

Towards a World Citizens Movement - learning and perspectives after three global conferences (Concord Europe – European Confederation of Relief and Development NGOs, 2015)

HLADNÁ PLANÉTA

fotografie Petra Menzela

VEKOVÁ SKUPINA: 16+

VEĽKOSŤ SKUPINY: 3+

POTREBNÝ ČAS: prípravná fáza – týždeň, samotná realizácia (práca s fotografiami) – 1 hodina, záleží od veľkosti skupiny

ZRHNU Tie: Experimentálny prístup k zmapovaniu individuálnej spotreby, inšpirovaný fotografickým projektom Petra Menzela – Ako sa stravuje svet.

CIELE:

- ➔ Definovať a vysvetliť vlastné vzorce spotreby jedla
- ➔ Porovnať vzorce spotreby jedla v rámci skupiny

POTREBNÝ MATERIÁL: jedlo na týždeň, fotky, papiere na výrobu cenoviek, dostatok miesta na rozloženie materiálu na zem.

INŠTRUKCIE:

Základné informácie:

Americký fotograf Peter Menzel začal v roku 2001 s komplexným projektom. Po niekoľkých rokoch projekt zopakoval pod názvom „Hladná planéta“ (pozri prílohu k tejto aktivite). Fotografoval rodiny s priemerným príjmom v 16 krajinách s jedlom a nápojmi, ktoré spotrebovali v priebehu týždňa. Všetky položky umiestnil v kuchyni alebo v miestnosti, kde rodina jedla či varila, a fotil ich s jediacimi členmi rodiny. Požiadal tiež ľudí, aby spočítali, koľko za jedlo v daný týždeň zaplatili. Fotografie zobrazujú veľa detailov i rozdielov v konzumných vzorcoch, životnom štýle i kultúrach.

Tento projekt môžete zrealizovať s vašou mládežníckou skupinou. Vyžaduje motiváciu všetkých zapojených (vrátane členov rodín).

Prípravná fáza:

Ako facilitátor predstavte skupine nápad inšpirovaný fotoprojektom Petra Menzela – zmapovať týždennú spotrebu jedla každého v skupine. Povedzte účastníkom o tomto projekte viac na základe informácií v úvode. Na začiatok si so skupinou zdefinujte problémy, ktoré môžu v procese realizácie projektu nastať. Následne využite brainstorming na hľadanie riešení, ako potenciálne problémy prekonať. Po brainstormingu vyzvete skupinu, aby sa rozhodla, či sa chcete tejto výzvy zúčastniť.

Na ďalšej strane uvádzame niekoľko spôsobov, ako môžete realizáciu výzvy zjednodušiť a sprístupniť ju pre každého. Dôležité je, aby všetci súhlasili so spoločne stanovenými rovnakými pravidlami:

- ➔ Do experimentu nemusia byť zapojení všetci členovia rodiny (najhorší scenár je, že na fotografii bude iba jeden člen). Je však dôležité zapísať, koľko ľudí skonzumovalo zobrazené potraviny.
- ➔ Môžete zmeniť časové vymedzenie prípravnej fázy či vymedzenie zahrnutých potravín. Môžete sa dohodnúť, že projekt zrealizujete na vzorke jedného dňa. Môžete fotografovať iba ovocie, zeleninu, jedlo zo supermarketu, iba raňajky, a pod.
- ➔ Namiesto fotenia jedla, môže každý účastník napísať zoznamy všetkých potravín.
- ➔ Môžete urobiť fotoprojekt bez porovnávania cien a rozpočtu v závere.
- ➔ Môžete sa rozdeliť do menších skupín (kamaráti, ktorí sú ochotní sa podeliť o súkromné informácie).

Čím viac sa však priblížite pôvodnému konceptu Petra Menzela, tým bohatšia bude vzájomná výmena.

Zhnutie:

Dohodnite sa na časovom vymedzení, na tom, aké potraviny budete zaznamenávať a ďalších špecifických pravidlách. Každý zdokumentuje potraviny na základe dohodnutých pravidiel a celkovú cenu uvedie na samostatný papier – „cenovku“.

Fáza realizácie:

1. Všetky fotografie rozložte na dlážku alebo veľký stôl. Účastníci si pozrú fotografie. Vyzvite ich, aby si zapamätali svoje postrehy, ktorými neskôr prispejú do diskusie. Položte im nasledujúce otázky:
  - ➔ Čo vidíte na týchto obrázkoch?
  - ➔ Čo majú obrázky podobné a čo je na nich rozdielne?
  - ➔ Aké ďalšie informácie vám pri pohľade na fotografie napadnú?
2. Facilitátor dá skupine cenovky a požiada členov, aby priradili cenovky k obrázkom. Účastníci by nemali skupine prezradiť informácie o svojom obrázku skôr, než ich facilitátor vyzve. V závere vyzvite každého účastníka, aby sa vyjadril, či ostatní prideliť cenovku k jeho fotografii správne. Nechajte skupine priestor na komentáre.

Reflexia:

- ➔ Aké bolo zúčastniť sa tohto projektu?
- ➔ Čo ste sa naučili?
- ➔ Čo ste zažili/vyskúšali si?

TIPY: Je lepšie dohodnúť sa v rámci skupiny na realistickom modeli, než robiť niečo, s čím účastníci nesúhlasia. Na začiatku venujte dostatočný čas zmapovaniu potenciálnych problémov a tomu, aby ste o nich diskutovali a našli riešenia.

Ďalšou možnosťou je uskutočniť aktivitu s originálnymi fotografiami Petra Menzela (príloha č. 1).

Hladná planéta:

Čo sa vo svete
konzumuje:

autori:

Peter Menzel,
Faith D'Aluisio

Japan: The Ukita family of Kodaira City
Food expenditure for one week: 37,699 Yen or \$317.25
Favorite foods: sashimi, fruit, cake, potato chips

Italy: The Manzo family of Sicily
Food expenditure for one week: 214.36 Euros or \$260.11
Favorite foods: fish, pasta with ragu, hot dogs, frozen fish sticks

Chad: The Aboubakar family of Breidjing Camp
Food expenditure for one week: 685 CFA Francs or \$1.23
Favorite foods: soup with fresh sheep meat

Kuwait: The Al Haggan family of Kuwait City
Food expenditure for one week: 63.63 dinar or \$221.45
Family recipe: Chicken biryani with basmati rice

China: The Dong family of Beijing
Food expenditure for one week: 1,233.76 Yuan or \$155.06
Favorite foods: fried shredded pork with sweet and sour sauce

Poland: The Sobczynscy family of Konstancin-Jeziorna
Food expenditure for one week: 582.48 Zlotys or \$151.27
Family recipe: Pig's knuckles with carrots, celery and pampsnips

Ecuador: The Ayme family of Tingo
Food expenditure for one week: \$31.55
Family recipe: Potato soup with cabbage

Mongolia: The Batsuuri family of Ulaanbaatar
Food expenditure for one week: 41,985.85 togrogs \$40.02
Family recipe: Mutton dumplings

India: The Patkars family of Ujjain
Food expenditure for one week: 1,636.25 Rupees or \$39.27
Family recipe: Sangeeta Patkar's Poha (Rice Flakes)

Mali: The Natomo family of Kouakourou
Food expenditure for one week: 17,670 Francs or \$26.39
Family recipe: Natomo Family Rice Dish

VYCHUTNAJ SI JEDLO! MOJE SPOJENIE S JEDLOM

VEKOVÁ SKUPINA: 10+

VELKOSŤ SKUPINY: 3+

POTREBNÝ ČAS: záleží na veľkosti skupiny (min. 15 – 20 min.)

ZHRNUTIE: Zahrievacia aktivita o konzumných návykoch. Je možné ju použiť ako úvod do hlbšieho preskúmania témy. Táto metóda vychádza z pedagogického konceptu – Vidieť – posúdiť – konať, s ktorým prišiel Jozef Cardijn, zakladateľ belgického mládežníckeho hnutia.

CIELE:

- ➔ Porovnať vzorce v spotrebe potravín a životný štýl
- ➔ Identifikovať pôvod jedla, kde sa produkuje

POTREBNÝ MATERIÁL: kartičky na písanie v 5 rôznych farbách (každý účastník dostane sadu 5 kartičiek), otázky na ďalšiu diskusiu (príloha č. 2)

- INŠTRUKCIE:**
1. Každý účastník dostane 5 kartičiek.
(Tieto kartičky predstavujú spojenie s jedlom, aj cestu k tomu, ako sa navzájom lepšie zoznámiť. Pômôžu vám ďalej viac preskúmať globálne aspekty jedla a sú prvým krokom k získaniu hlbších vedomostí o téme.)
  2. Na **zelenú kartu** napíšte/nakreslite:
jedlo, ktoré jete a ktoré je zároveň vyprodukované vami alebo vo vašom blízkom okolí

Na **červenú kartu** napíšte/nakreslite:
jedlo, ktoré nikdy nejete – či už z princípu alebo preto, že vám nechutí

Na **žltú kartu** napíšte/nakreslite:
jedlo, ktoré vám naozaj chutí a ktoré je aj zdravé

Na **modrú kartu** napíšte/nakreslite:
jedlo, ktoré vám naozaj chutí a nie je zdravé

Na **ružovú kartu** napíšte/nakreslite:
jedlo, ktoré jete zo zvyku alebo ktoré jete úplne od detstva
  3. Účastníci ostatným postupne predstavia čo majú na svojich kartičkách. V ďalšom kroku si každý vytiahne doplňujúcu otázku pre každú farbu, ktorú zodpovie, a vyberie si tiež jednu z úloh pre danú farbu, ktorú chce zrealizovať (príloha č. 2 – Prehľbujúce otázky a aktivity).

Prehlbujúce otázky a aktivity:

Jedlo, ktoré jete a ktoré je zároveň vyprodukované vami alebo va vašom blízkom okolí.

Ako sa toto jedlo vyrába?

.....
Aktivita: Vymyslíte/navarte spoločne nejaký recept.
.....

.....
Aktivita: Navštívte miesto, kde sa toto jedlo vyrába.
.....

Je toto jedlo typické pre vašu krajinu, región?

.....
Aktivita: Zistíte, v ktorých iných častiach sveta sa vyrába
a konzumuje podobné jedlo.
.....

.....
Aktivita: Spýtajte sa rodičov/starých rodičov, či aj oni zvykli jesť
toto jedlo. Zozbierajte príbehy o tom, ako sa kedysi toto
jedlo pripravovalo a vyrozprávajte ich zvyšku skupiny.
.....

Sú nejaké špeciálne príležitosti, sviatky či obdobia, v ktorých sa toto jedlo obyčajne je?

.....
Aktivita: Vytvorte dokument o kultúrnych aspektoch tohto jedla.
.....

Jedlo, ktoré nejete nikdy – či už z princípu alebo preto, že vám nechutí.

Prečo toto jedlo nikdy nejete?

Aktivita (v prípade, že je pre danú potravinu relevantná):

Nakreslite alebo nazbierajte logá nadnárodných producentov, ktorých produkty nekupujete a vysvetlite skupine prečo.

Nikdy vám toto jedlo nechutilo, alebo sa to zmenilo v čase?

Aktivita: Každý popíše pre ostatných členov skupiny, čo na tomto jedle nemá rád. Keď sa všetci podelia o svoje popisy, vyzbieratej všeobecné kategórie alebo črty jedla, ktoré vám nechutí. Našli ste v skupine nejaké podobnosti? Ak áno, môžete napísať článok alebo usporiadať nejakú verejnú udalosť, aby ste o zozbieraných informáciách informovali?

SÍDLO FIRMY VS. PRÍSADY

VEKOVÁ SKUPINA: 12+

VELKOSŤ SKUPINY: 5 – 15

POTREBNÝ ČAS: 45 minút

ZHRNUTIE: V obchodoch je u nás dostupných obrovské množstvo potravín. Väčšina z nich sa predáva v supermarketoch a prísady, ktoré obsahujú, pochádzajú z celého sveta. Napríklad čokoláda, pizza, ovocné šťavy, koreniny, raňajkové cereálie, atď. Ako sa tieto produkty dostanú do našich supermarketov a chladničiek? Zistíme to!

- CIELE:**
- ➔ Popísať globálny potravinový reťazec
  - ➔ Identifikovať globálne toky peňazí aj prísad

POTREBNÝ MATERIÁL: pripojenie na internet, etikety z potravín, mapa sveta (ak ju máte k dispozícii), dva druhy špendlíkov, papiere alebo nalepovacie lístočky.

- INŠTRUKCIE:**
1. Facilitátor nakreslí alebo zavesí na stenu mapu sveta. Každý účastník prinesie z domu jednu alebo viac etiket z jedla. Nehovorte dopredu účastníkom, o čom bude diskusia.
  2. Spýtajte sa účastníkov, čo podľa nich znamená „sídlo firmy“. Nechajte ich vyjadriť svoje názory a rozličné nápady. V prípade, že sú ich odpovede nesprávne, nasmerujte ich.

Požiadajte ich, aby si prezreli etikety, ktoré so sebou priniesli.

    - ➔ Aké zloženie je na nich uvedené?
    - ➔ Odkiaľ tieto prísady pochádzajú? Na papiere či nalepovacie lístočky napíšte prísadu a skúste uhádnuť, z ktorej krajiny pochádza bez toho, aby ste informácie hľadali na internete.
    - ➔ Kde sa nachádza sídlo firmy, ktorá vyrába tento produkt?
    - ➔ Čo myslíte, aká je vzdialenosť medzi sídlom a miestom, odkiaľ pochádza väčšina prísad?

“NAŠA EKONOMIKA JE GLOBÁLNA, ALE NIE VŽDY JE JEDNODUCHÉ POROZUMIEŤ, ČO TO ZNAMENÁ. POROVNAŤ SÍDLA VÝROBCOV A MIESTA, ODKIAĽ POCHÁDZAJÚ PRÍSADY, JE JEDEN ZO SPÔSOBOV, AKO PONÚKNUŤ HMATATEĽNÉ VYSVETLENIE.”

3. Vytvorte malé skupinky, ktoré budú spoločne hľadať na internete odpovede na vyššie uvedené otázky. Použite jeden druh špendlíkov na označenie oblastí, z ktorých pochádzajú prísady, a iný druh špendlíkov na označenie miest, v ktorých sídlia riaditeľstvá firiem.
  - ➔ Nakoľko správne boli vaše tipy?
  - ➔ Čo nové ste sa dozvedeli?
4. Diskutujte o rozmiestnení špendlíkov na mape sveta.
  - ➔ Čo na mape vidíte?
  - ➔ Čo myslíte, kde končí najvyššia časť príjmov z obchodu s potravinami?

Inšpirácia

V rámci príprav na návštevu výstavy „Spravme čokoládu férovou“ (organizovanej Südwind Agentur) sme v našej mládežníckej skupine hovorili o čokoláde. Každý z nás má na čokoládu svoj názor. Kúpili sme a ochutnávali naše obľúbené čokolády a potom sme študovali etikety. Následne sme vyhľadali na internete adresy sídiel výrobcov, čo je jeden z dobrých spôsobov, ako uviesť tému.

Viac informácií o udržateľnom jedle v anglickom jazyku:

Internetové zdroje

Meat Atlas: facts and figures about the animals we eat, Friends of the Earth Europe

GROW a better future, Oxfam Australia

Meat & Meat Products, FAO UN

EAThink2015

Map Your Meal

YouTube

Slavery in the Chocolate Industry

The Truth about Your Food with FOOD, INC. Filmmaker Robert Kenner

Dr Vandana Shiva – Solutions to the food and ecological crisis facing us today

The World According to Monsanto

Sourced short film – Youth Food Movement Australia (and Digital Storytellers)

Hry

A parody-game for McDonalds

Endure the hardship of third world farming

JAZYKOVÉ PORTRÉTY

VEKOVÁ SKUPINA: 10+

VELKOSŤ SKUPINY: 8 – 25

POTREBNÝ ČAS: 40 min.

ZHRNUTIE: Táto aktivita je užitočná pre uvedomenie si, nakoľko sú jazyky súčasťou našej identity. Poukazuje na jazyk ako zdroj a diverzitu ako potenciál.

CIELE:

- ➔ Identifikovať diverzitu v skupine a vysvetliť, ako môže byť pozitívnym zdrojom
- ➔ Popísať rozdiely, ktoré charakterizujú a definujú naše identity, a obohacujú nás

POTREBNÝ MATERIÁL: Pracovný list so zobrazením tela (príloha č. 3)

- INŠTRUKCIE:**
1. Predtým, ako začnete s kreslením jazykového portréту, môžete urobiť drobnú aktivitu, aby sa účastníci spojili so svojím telom. Facilitátor požiada účastníkov, aby sa postavili, zatvorili oči, zdvihli ruky a na pár minút sa zamerali na rôzne časti svojho tela (napríklad zhora dole).
  2. Účastníkom rozdajte pracovné listy s ľudskou postavou a farebnými ceruzkami. Pozvite ich, aby uvažovali o jazykoch v ich živote, a aby si pre každý jazyk vybrali jednu farbu a vyfarbili/nakreslili časť tela, ktorú vnímajú ako prepojenú s daným jazykom. Vyzvite ich, aby si všimli, akú farbu použili pre jednotlivé jazyky. V tomto momente nemusíte dať účastníkom viac informácií, dôležité je nechať im priestor, aby preskúmali myšlienky o ich identite a jazykoch, ktoré ovládajú či používajú.
  3. Keď skončia, povedzte účastníkom, aby sa vo dvojiciach rozprávali o svojich portrétoch. Pozvite ich, aby vysvetlili, ktoré farby použili pre jednotlivé jazyky, kam a prečo ich umiestnili. Potom nechajte priestor účastníkom, ktorí sa chcú podeliť o svoj portrét s celou skupinou. Na konci zaveste všetky portréty na stenu a vytvorte „Galériu jazykových portrétov“, ktorú si každý môže prezrieť.

Reflexia:

- ➔ Ako ste sa cítili pri realizácii aktivity?
- ➔ Prekvapilo vás niečo?
- ➔ Čo môže byť príčinou týchto prekvapení?
- ➔ Naučili ste sa o sebe alebo o ostatných v skupine niečo nové?

TIPY: Jazyk môže byť aj dialekt, počítačový jazyk, emotikony, vymyslené jazyky a podobne.

The activity is an output from the international training for youth workers organised within the project.

ŽIVOTNÝ RISK

VEKOVÁ SKUPINA: 13+

VEĽKOSŤ SKUPINY: 10 až 20/24 (minimálne dvaja facilitátori, účastníci sa rozdelia do skupín o veľkosti 4 – 6 ľudí)

POTREBNÝ ČAS: ideálne 90 min., minimálne 50 min.

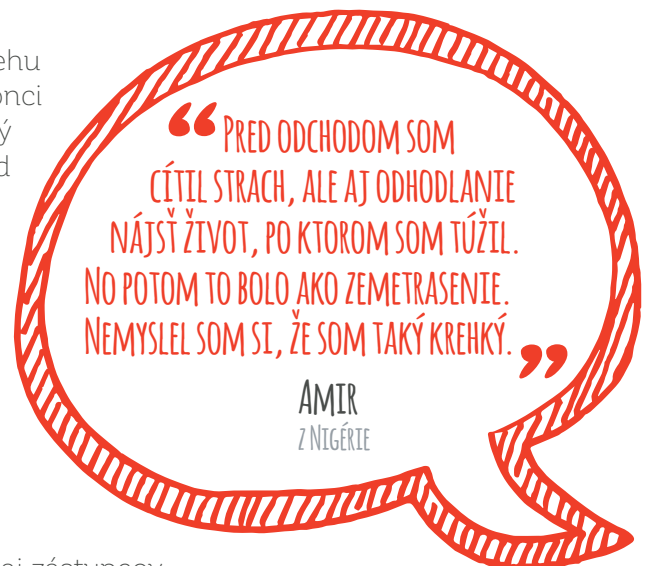
ZHRNUTIE: Rolová hra ako nástroj na zmenu našej zažitej perspektívy a na povzbudenie empatie voči utečencom a ich hostiteľským komunitám.

- CIELE:**
- ➔ Identifikovať okolnosti a situácie, ktorým čelia utečenci
  - ➔ Špecifikovať kroky, ktoré môžu podporiť integráciu utečencov do nového prostredia

POTREBNÝ MATERIÁL: počítač a projektor, fotografie/obrázky, karty/farebné papiere pre každú skupinu, nalepovacie papieriky, papierová páska, karty s rolami – *dieťa (utečenec)*, *rodičia (utečenci)*, *zamestnanci školy, spolužiaci, zástupcovia verejnosti* (podľa počtu účastníkov, aspoň štyri role v každej skupine), príbeh, (podľa možnosti) flipchartová tabuľa a fixky.

INŠTRUKCIE:

1. Facilitátor začína čítaním príbehu skupine (príbeh nájdete na konci aktivity). Môžete použiť vlastný príbeh, ktorý poznáte napríklad z internetu alebo z iných zdrojov, doplnený napríklad o fotky rodiny utekajúcej zo Sýrie premietnuté na stenu.
2. Rozdeľte účastníkov na 4 – 6 členné skupiny. V každej skupine nech sú zastúpené role detského utečenca, jeho rodičov, zamestnancov školy, spolužiakov, a ak je v skupine dostatočný počet účastníkov, aj zástupcov verejnosti. Role môžete rozdeliť napríklad pomocou žrebovania papierikov z klobúka.
3. V ďalšom kroku každá skupina diskutuje postupne o strachu, potrebách a kompromisoch jednotlivých rolí. Na každú tému vyhradte cca. 5 min. Vyzvite účastníkov, aby svoje pocity napísali na nalepovacie papieriky, predstavili po každej diskusii celej skupine a prilepili na flipchartovú tabuľu/ plagát na dané miesto. (ukážka plagátu – príloha č. 4)

Príbeh

Shahad a Kadija sú manželský pár zo Sýrie s 12-ročnou dcérou Fatimou. Shahad bol pastierom a Kadija ženou v domácnosti.

Po tom, ako vypukla v Sýrii vojna, rodina žila naďalej svoj každodenný život, až pokým ich dedinu zbombardovali. Ich dom zhorel a všetky ovce zahynuli. Shahad s rodinou sa presťahovali k príbuzným, dúfajúc, že tak zabudnú na tragédiu. Extrémisti však onedlho zaklopali na dvere a chceli Shahada naverbovať.

Shahad a Kadija sa v tú noc rozhodli, že pre bezpečnosť svojej rodiny musia čo najskôr odísť z krajiny.

O niekoľko mesiacov neskôr, po dlhej a nebezpečnej ceste loďou cez Stredozemné more a po presúvaní sa z jedného tábora do druhého, sa Shadad, Kadija a Fatima ocitli v malom meste v Litve. Nikto z členov rodiny o Litve nič nevedel, no hlavné bolo, že boli konečne v bezpečí.

Shahad, Kadija a Fatima dostali malý byt. Ani Shadad, ani Kadija však nemajú prácu, žijú z podpory miestnej vlády. Fatima začne o týždeň chodiť do školy.

Doteraz nemala Shadadova rodina s miestnymi obyvateľmi kontakt, no v meste panuje napätie.

“ ČASTO SME AKO
VRECKOVKA, ZBIERAME
ĽUĎOM SLZY. ”

JAZYKOVÝ A KULTÚRNY MEDIÁTOR
PRACUJÚCI V NEMOCNICI V RÍME

Viac informácií o migrácii v anglickom jazyku:

Odkazy a webové stránky

Správa o medzinárodnej migrácii 2015, OSN

Migrácia, Rada Európy

Sameworld Edukit

Divadlo utláčaných

MOC MEDZI RIADKAMI

VEKOVÁ SKUPINA: 12+

VEĽKOSŤ SKUPINY: 10 – 15

POTREBNÝ ČAS: 45 min.

ZHRNUTIE: Táto aktivita umožňuje účastníkom porozumieť, aké faktory ovplyvňujú obsah v médiách, a najmä, ako sú správy selektované. Existuje mnoho faktorov, ktoré ovplyvňujú, aké správy médiá (ne)publikujú, či sa novinár rozhodne venovať svoj čas určitému príbehu, alebo téme nebude venovať pozornosť. Okrem kultúrneho pozadia autora, môže zohrať svoju rolu aj ignorancia, osobná zaujatosť voči niektorým témam, eurocentrismus, politické alebo náboženské presvedčenia, a veľa ďalších faktorov, ktoré majú vplyv na jeho rozhodnutie. Musíme mať na pamäti, že médiá vždy zobrazujú len malú časť reality. Bez toho, aby sme poznali toto pozadie, bude pre nás ťažké dekódovať skryté posolstvo mediálnych správ.

! Aktivita sa skladá z dvoch hlavných častí. Je na vás, či chcete zrealizovať iba jednu, alebo obe, a ako hlboko chcete ísť v jednotlivých témach.

- CIELE:**
- ➔ Vysvetliť, že všetci (a aj novinári) máme určité kultúrne pozadie, naše vlastné vnímanie reality, ktoré ovplyvňuje, ako si vyberáme a ako rozumieme informáciám.
  - ➔ Popísať, ako tieto mechanizmy ovplyvňujú obsah médií.
  - ➔ Identifikovať faktory, ktoré ovplyvňujú výber a smerovanie mediálnej správy.

POTREBNÝ MATERIÁL: projektor a reproduktory, počítač a nasledujúce videá:

- ➔ Video 1 – **One Word – Episode 25: Christopher Columbus** (Native Americans)
- ➔ Video 2 – **The Danger of a Single Story** (na stiahnutie so slovenskými titulkami)

- INŠTRUKCIE:**
1. Začnite s krátkym videom č. 1 o tom, ako pôvodní Američania vnímajú Krištofa Kolumba. V prípade, ak nechcete použiť video kvôli jazykovej prekážke, môžete začať priamo diskusiou, video je však veľmi užitočné pre jej naštartovanie (vo videu je možné zapnúť anglické titulky).

- ➔ Kto objavil Ameriku? Bola Amerika objavená?
- ➔ Žil niekto v Amerike pred Kolumbom? Ak áno, prečo hovoríme o objave?
- ➔ Doplavil sa niekto do Ameriky ešte pred Kolumbom? (Vikingovia – Leif Erikson)
- ➔ Žil niekto v Amerike pred príchodom Vikingov? Kto?
- ➔ Čo ste sa učili v škole na dejepise? Aké informácie o objavení Ameriky ste dostali z médií?
- ➔ Kto je Krištof Kolumbus?
- ➔ Prečo pomenoval domorodých obyvateľov „Indiáni“?
- ➔ Kto dal kontinentu meno Amerika a kedy? (viac informácií môžete nájsť na <http://www.uhmc.sunysb.edu/surgery/america.html>)
- ➔ Ako by zneli správy o výročí objavenia Ameriky, ak by ich napísal Európan, a ako, ak by tvorcom bol pôvodný Američan? A ako v prípade Číňana, Islandčana/Nóra, či napríklad Inda?

Vnímanie Krištofa Kolumba ako objaviteľa je odrazom našej (európskej) moci, dominancie, a hegemonie nad pôvodným americkým obyvateľstvom a oboma americkými kontinentmi. V našom kultúrnom priestore je Kolumbus vnímaný ako hrdina a pre západný svet má symbolický význam. Ide o kultúrnu normu, ktorá ospravedlňuje našu dominanciu a hegemoniu nad pôvodnými Američanmi a americkými kontinentmi. Pôvodní Američania vnímajú Kolumba ako niekoho celkom iného.

Toto je norma o hegemonii a dominancii, a je vytváraná tým, kto má moc. Nami.

2. Prehrajte video č. 2, prvých 6:30 min. je najzaujímavejších, ale môžete prehrať aj celé video. Ide o TED talk nigérijskej spisovateľky Chimamanda Adichie, s názvom The Danger of a Single Story (Nebezpečenstvo jediného príbehu). Odporúčame pozrieť si s účastníkmi celé video, ak máte čas.
3. Vyzvite účastníkov, aby pracovali vo dvojiciach a našli vo videu tri hlavné body, ktoré sa týkajú mocenských vzťahov – Afrika vs. USA/Európa, „čierny“ vs. „biely“, vysoká kultúra vs. primitívna kultúra, hi-tech vs. old-tech.
  - ➔ O akej hierarchii Chimamanda hovorí?
  - ➔ Ako je vnímaná Afrika a jej obyvatelia?
  - ➔ Kto je dominantný a kto nie?
  - ➔ Ako zvyčajne zobrazujeme Afriku v Európe/USA?
4. Pokračujte prácou vo dvojiciach a hľadajte príklady, ako médiá zobrazujú Afriku. Skúste hľadať mocenské vzťahy a dominanciu. Na hľadanie použite smartfóny.
5. Diskutujte v skupine o tom, čo ste zistili a čo ste sa naučili.

Reflexia:

V krátkosti zhrňte, o čom ste sa s účastníkmi rozprávali – o moci ako o faktore, ktorý ovplyvňuje, ako vnímame realitu, a o tom, ako sa táto moc prejavuje v mediálnom obsahu. Príklady: pôvodní Američania a ich odlišné vnímanie Krištofa Kolumba, a Chimamanda Adichie a stereotypné, zjednodušené zobrazovanie Afriky.

Vyzvite účastníkov, aby zrhnuť, ako fenomény, o ktorých spoločne diskutujete, ovplyvňujú ich vnímanie reality, aj interpretáciu správ z médií.

TIPY: Pre obe videá môžete použiť titulky, pre video č. 2 sú k dispozícii titulky aj v slovenskom jazyku.

Viac informácií o médiách v anglickom jazyku:

Odkazy a webové stránky

Cohen, Jonathan. The Naming of America: Fragments We've Shored Against Ourselves

What Is Critical Reading?

McLuhan, M. 1964/2001. Understanding Media. New York: Routledge Classics.

HRAJME SA SO ZÁPALKAMI

VEKOVÁ SKUPINA: 12+

VEĽKOSŤ SKUPINY: 3 – 9, vrátane facilitátora, ktorý sedí pri stole spoločne s účastníkmi tak, aby všetci účastníci na seba videli. Aktivitu je možné realizovať vo väčšej skupine – pri každom stole je v takom prípade potrebný facilitátor, ktorý vie, ako aktivita funguje.

POTREBNÝ ČAS: 10 – 45 min. (10 min., ak je aktivita použitá ako rozohrievačka s krátkym rozborom, 45 min. na celú aktivitu, vrátane dlhšieho rozboru a reflexie)

ZHRNUTIE: Rýchle a zábavné vytvorenie obrázkov, s následným rozborom a reflexiou.

- CIELE:**
- ➔ Podporiť kreativitu, povzbudiť mladých ľudí, aby znázorňovali realitu bez kreslenia a uvedomili si prínosy a spôsoby uvažovania každého z nich.
  - ➔ Porovnať spôsoby rozmyšľania v skupine so spôsobmi prezentovanými v médiách.

POTREBNÝ MATERIÁL: krabičky zápaliiek, každý účastník potrebuje približne 15 kusov zápaliiek. Jedna krabička zvyčajne obsahuje dostatok zápaliiek pre 3 – 4 ľudí.

INŠTRUKCIE:

! *Aktivita má tri hlavné časti, prvé dve vedie facilitátor. Tretia, dobrovoľná, je zameraná viac na skupinovú kreativitu a prácu s jednotlivcom.*

Pozvite účastníkov, aby si sadli okolo stola v skupinách tak, aby každý z nich mal pred sebou papier vo veľkosti A3. Vyzvite ich, aby si zobrali 10 – 15 zápaliiek a rýchlo vytvorili tvar podľa inštrukcií. Keď skončia, nech zložia ruky a pozrú sa na tvary, ktoré vytvorili ostatní. Diskutujte o tom, čo ste vytvorili.

Facilitátor na začiatku pripraví niekoľko scén, ktoré znázorní. Prvé scény by mali byť jednoduché, aby si ich každý dokázal predstaviť, napríklad:

- ➔ dom (pre väčšinu ľudí by malo byť jednoduché vytvoriť si typický obraz domu),
- ➔ väznica/záchytné centrum (často tá istá budova bude zmenená na väznicu tak, že jej pridáme mreže na okná),
- ➔ budova, ktorú všetci účastníci poznajú a vedia si ju kedykoľvek predstaviť (pre slovenských účastníkov napríklad Bratislavský hrad).

(Každá scéna by mala byť jednoducho prepojitelná s predchádzajúcim obrazom. Napríklad, pri príprave skupiny na diskusiu o migrácii môžete zadať nasledujúce zobrazenia: loď – more – cesta/pobrežná stráž.)

V druhej fáze môžete znázorňovať niekoľko abstraktných a komplexných identít, ako napríklad migrant, migrácia, hranica, konzumácia, nadmerná konzumácia, jedlo, prejedanie sa, hlad, atď.

Tretiu fázu aktivity vedú samotní účastníci, ktorí sa postupne striedajú v návrhoch, aké námety bude skupina zobrazovať.

“ VIZUÁLNA FACILITÁCIA
S POUŽITÍM KOMPLETNÉHO PRACOVNÉHO
LISTU MÔŽE ŠTUDENTOV VIESŤ KU KĹÚČOVÝM
TÉMAM A BODOM PRÍBEHU. ”

UČITEĽ NA LETNEJ ŠKOLE, KTORÚ ORGANIZOVALA
NEZISKOVÁ ORGANIZÁCIA MONDO, ESTÓNSKO, 2016

Reflexia:

Použitím metódy „lievika“ zozbierajte najprv všeobecnejšie reakcie a dojmy, potom prejdite k detailom:

- ➔ Aké pre vás bolo vytvárať obrazy zo zápalek?
- ➔ Čo sa vám na tom páčilo?
- ➔ Čo ste si všimli? Čo vás prekvapilo?

Potom sa sústreďte na špecifické témy:

- ➔ Aké boli najčastejšie zobrazenia migrácie v skupine?
- ➔ Aké pocity a myšlienky to vo vás vyvolalo?
- ➔ Aké zobrazenie týchto tém ste videli v médiách a na sociálnych sieťach?
- ➔ Aké správy a súvislosti tieto mediálne zobrazenia obsahujú?
- ➔ Aké myšlienky a pocity tieto zobrazenia vyvolávajú?
- ➔ Aký je zámer médií alebo ľudí, ktorí mediálne správy vyberajú a tvoria? Čo chcú, aby sme si mysleli o daných témach?
- ➔ Ako môžeme používať podobné zobrazenia reality etickým spôsobom?

TIPY:

Zvyčajne postačia obyčajné zápalky, no s dlhšími zápalkami (cca 15 cm) sa pracuje ľahšie. Zápalky môžete nahradit' inými, podobnými predmetmi. Pri väčších skupinách môžete nechať účastníkov pracovať vo dvojiciach – hoci to vyžaduje viac času, prináša to do aktivity rozmer spolupráce. V takomto prípade je vhodnejšie použiť dlhšie zápalky, aby boli obrázky viditeľnejšie.

Obrázky zo zápalek vytvárame pri aktivite rýchlo a zase ich meníme. Je dobré si niektoré zobrazenia zapamätať, aby ste sa k nim mohli vrátiť pri reflexii. Obrázky môžete napríklad odfotiť, prípadne môžete účastníkov vyzvať, aby niektoré obrázky na konci aktivity vytvorili znova.

RAD

- VEKOVÁ SKUPINA:** 14+
- VEĽKOSŤ SKUPINY:** 3 – 30 ľudí, alebo väčšia skupina
- POTREBNÝ ČAS:** 60 – 70 min. (dĺžka filmu 23:30 min.)

ZHRNUTIE: Premietanie krátko estónskeho dokumentárneho filmu „Rad“ (Queue), následná diskusia, práca s pracovným listom.

- CIELE:**
- ➔ Identifikovať konzumné návyky v príbehoch filmu
  - ➔ Analyzovať vlastné konzumné návyky

POTREBNÝ MATERIÁL: projektor, počítač, internetové pripojenie pre premietnutie filmu „Queue“, pracovný list (v prílohe), papier formátu A3 pre každého účastníka (veľký formát je potrebný, aby mali účastníci dostatočný priestor na písanie), farebné papieriky.

INŠTRUKCIE: Aktivita obsahuje časti, pre ktoré je potrebná znalosť anglického jazyka (film, pracovný list).

Predstavte účastníkom dokumentárny film „Queue“.

Ide o krátky estónsky dokument o otvorení obchodu H&M v Estónsku a o pomalom živote v krajine. Vytvorili ho estónski dokumentaristi Aleksandr Heifets a Jaak Kilmi v roku 2014.

Pred spustením filmu povedzte účastníkom, aby si počas sledovaní filmu poznačili 3 – 4 témy alebo problémy, ktorých sa film týka.

Reflexia:

Najskôr nechajte účastníkov, aby si vo dvojiciach povedali 3 – 4 problémy alebo témy, ktoré si poznačili.

Následne sa ich opýtajte, či sa im film páčil, alebo nie, a prečo.

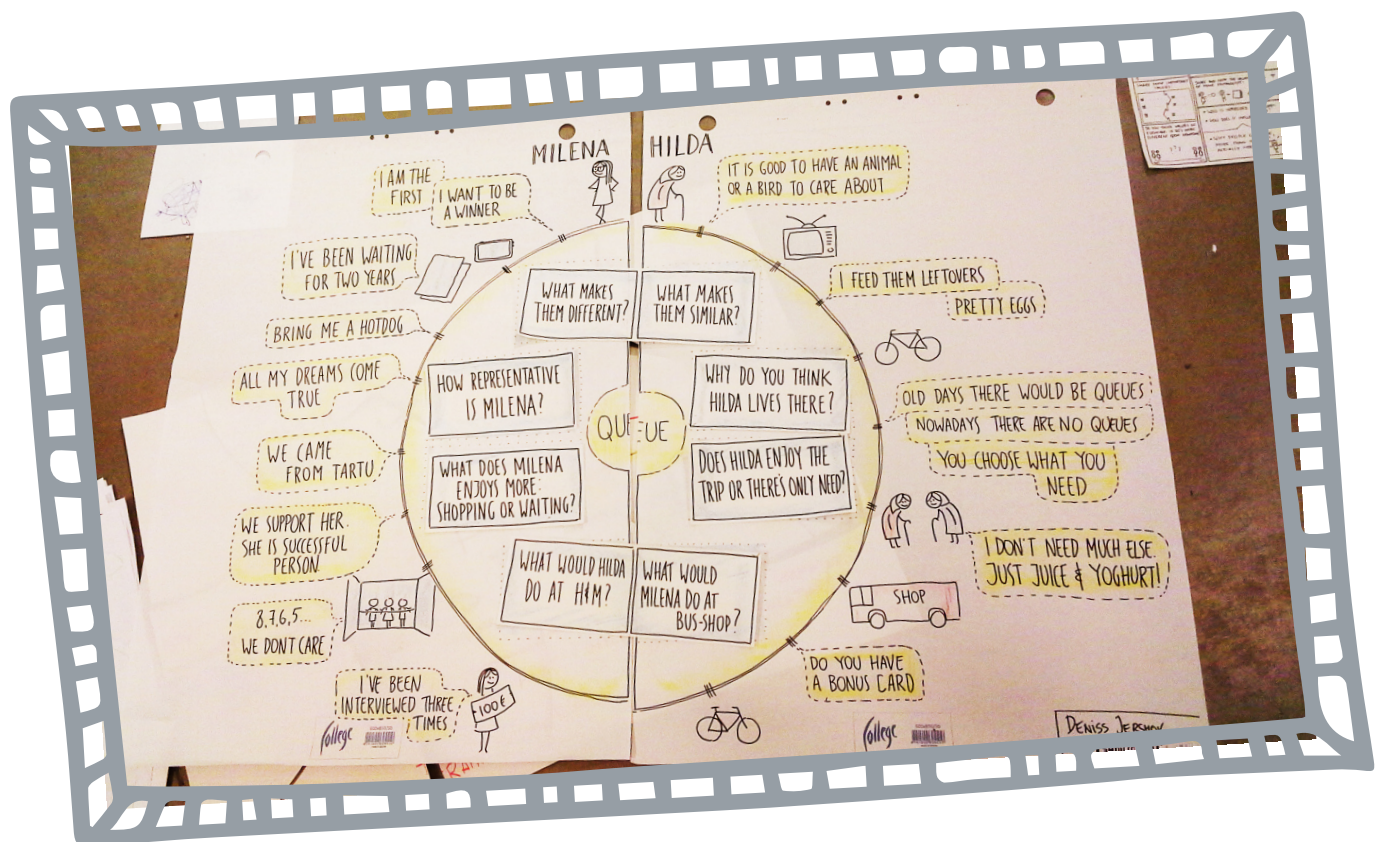
Rozdajte pracovný list „Queue“ a pozvite účastníkov, aby vyplnili prázdne miesta. Keď budú hotoví, nech zavesia svoj pracovný list na stenu. Potom navrhnite, nech sa prejdú a pozrú si pracovné listy ostatných. Tým, ktoré sa im páčia, môžu dať „like“ pripnutím malého farebného papierika. Každý účastník by mal dostať približne rovnaký počet papierikov. Zamerajte sa na to, čo sa účastníkom páčilo, a čo nie.

Následne v kruhu facilitujte reflexiu s nasledovnými otázkami:

- ➔ Akú podporu dostala Milena od svojej online komunity a od svojej rodiny?
- ➔ Akú podporu dostala Hilda od svojej offline komunity, vrátane jej sliepok?

- Ako sa líšia vaše konzumné návyky od Mileniných a Hildiných?
- Ako H&M využíva Milenu, a ako Milena vypoužíva H&M?
- Koľko oblečenia Milena vlastne potrebuje? Prečo je pre ňu oblečenie také dôležité? Čo sa deje s jej oblečením, keď je už obnosené?
- Je Milena závislá na H&M? Čo sa skrýva za jej túžbou po tolkom oblečení?
- Na čom bola závislá Hilda?

TIPY: Zabezpečte, aby bolo premietanie v dobrej kvalite: tmavá miestnosť, pohodlné stoličky a tak, aby každý dobre videl.

Viac informácií k práci so zobrazeniami v anglickom jazyku:

Internetové zdroje

Visual Facilitation Cookbook

Graphic Express toolkit, First steps to graphic facilitation in youth work

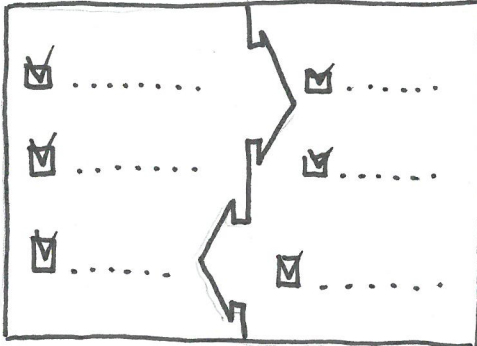

BEFORE

NAME 5 MOST IMPORTANT VALUES FOR YOU:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

SHARE MOST IMPORTANT VALUES:

DO YOU THINK VALUES OF ESTONIANS IN 60'S WERE DIFFERENT FROM NOWADAYS?

AFTER

WHAT DID YOU LIKE IN THE MOVIE?

- ★ ...
- ★ ...
- ★ ...

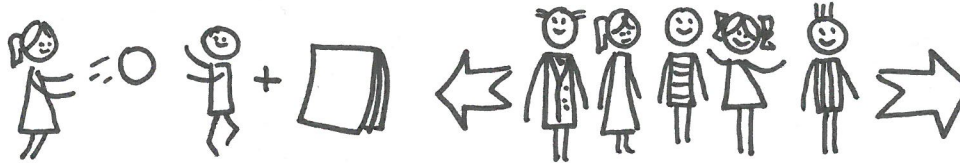
WHAT DID YOU THINK OF IN THE MOVIE?

- .....
- .....
- .....

WHAT WAS THE MAIN UNANSWERED QUESTION?

- .....
- .....
- .....

SHARE AND NOTE THE VALUES OF MOVIE PROTAGONISTS!

NAME 3 PROBLEMS, WHICH FILM ELABORATES!

- WHO IS INTERESTED IN CONSUMPTION?
- HOW DOES IT INFLUENCE OUR SOCIETY?

- WHAT DID QUEUE MEAN FOR ESTONIANS AFTER WWII?
- WHAT WAS HARD TO FIND AT THE SHOP?

- WHY PEOPLE CONSUME MORE, THAN THEY ACTUALLY NEED?

- WHAT IS CONSUMERISM?
- WHY IS IT SO MUCH CRITICISED IN MODERN SOCIETY?

Globálne vzdelávanie a práca s mládežou

Metodická príručka k témam jedlo, migrácia a médiá

Authors and editors:

Stefan Robbrecht-Roller
Marlene Gross
Ilaria Saponaro
Emanuela Soldano
Peter Ivanič
Lukáš Zajac
Katarína Karcolová
Uku Visnapuu
Irma Mets

Preklad a jazyková korektúra:

Marta Králiková
Magdaléna Vaculčiaková

Grafické spracovanie:

Miroslav Lukačovič

Rok vydania: 2017

The toolkit Global Education & Youth Works was produced as a part of the strategic partnership project called Active Citizenship with Global Dimension. This project has been funded with support from the European Commission under Erasmus+ programme. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Toolkit v originálnej verzii Global Education and Youth Work – Toolkit for food, migration and media topics je možné stiahnuť v knižnici na stránke www.globálne vzdelavanie.sk